

L'avegnir basegna ragischs

Egliada critica sin l'Expo 02

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

Il cussegl federal ha decidi ils 4 d'october 1999: «L'Expo duai palesar la coesiun da noss pajais e sia confidenza en l'avegnir sur ils cunfins linguistics, sin la sava dal tschientaner nov». Perquai han ins organisà lezza occurrenza en dus chantuns bilings e duas citads romandas sper il cunfin cun il tudestg. Ha l'Expo 02 realisà quella incumbensa federala? L'emprim carnet publictà dal «Forum Helveticum» (FH) en l'onn nov* mussa cleramain che «la coesiun da noss pajais (...) sur ils cunfins linguistics» era quasi absenta da las rivas dals trais lais durant ils quatter mais da lezza manifestaziun uschè custusa.

«In 'Swiss Park' da l'emblidanza»

Il correspondent da la «NZZ» en Roman die, Christophe Büchi, constatescha: «Barrieras da linguatg èn obstachels grevs; per las bssassar, basegni blera forza, cumpeten-

za ed energia» (p. 24). Il parsura dal FH, l'anteriuor cuss. fed. Arnold Koller, e ses secretari Paolo Barblan fan endament: «Il FH, lieu da sentupada e dialog, promova l'infurmaziun e discussiun davart dumondas actualas da la vita publica, cunzunt la coesiun naziunala» (pp. 4 e 6). El ha pia organisà ina sentupada en lez regard da-

La coesiun da noss pajais sur ils cunfins linguistics» era quasi absenta da las rivas dals trais lais durant ils quatter mais da lezza manifestaziun uschè custusa. KEYSTONE

vart l'andament e las consequenzas da l'Expo 02. Il carnet cuntegna ils texts dals referats ed in'analisa da la discussiun suandanta. Las mancanzas da l'Expo 02 analisescha il sulet represchentant d'ina cuminanza svizra ch'ins auda uschiglio memia pauc. Il schurnalist tessinais Moreno Bernasconi («Giornale del Popolo», Ligiaun) scriva

d'«in 'Swiss Park' da l'emblidanza» (p. 17). Emblidà han ins «las pitgas che portan quest pajais (...). Il renum da las viervas e culturas da Frantscha, Germania ed Italia attira ils intellectuals svizzers che resentan perencunter l'essenza artificziala e vulida da nossa pluralità culturala (...). La Svizra è pelvair ina naziun da voluntad, pia basada sin la voluntad cuminaivla (...). A nus ha mancà il curaschi da promover nossa plurilinguitad ordaifer ils stretgs cunfins regiunals. Perquai s'impona l'englais oz senza cuntrapis en ils chantuns; deplorablamain na sa tracti dal grond linguatg da cultura glorifitgà da Shakespeare, mabain da l'englais da McDonald e la Coca Cola, pia da l'unifurmaziun globala (...). L'Expo 02 avess pussibilità da s'occupar cun quels temas dominants da noss mund che la Svizra pluriculturala e federalista enconuscha bain, oravant tut la convivenza paschaivla da cuminanzas spiertalmain differentas (...). L'uman d'oz s'interessa per la prioritad dals dretgs populars e la societad civila,

l'entretschament d'elements locals e globals, dal center e la periferia, insumma specialitads svizras che nus avessan pudì discutir e cumparegliar cun tschellas. Perencunter avainsa investi pli gugent en in 'Swiss Park' d'illusiun pumpusa ed efemera. Donn!» (pp. 19–20). En il medem senn s'exprima il sociolinguist Uli Windisch (Universitad da Geneva): «Ins na leva tuttina betg discurre da ragischs; dentant pon ins discurre a medem temp da las ragischs e l'avegnir (...). Ins ha stuì intervegnir, cumbatter e smanatschar per vesair varsaquantas bandieras svizras» (p. 28). Il carnet exprima er «il displaschair che la cultura rumantscha saja stada uschè pauc vesavla» (p. 35). Gist lezza avess dà l'ocasiun da mussar «l'entretschament d'elements locals e globals». L'Expo 02 è stada l'occurrènza da las occasiuns persas.

*Expo.02 und nationaler Zusammenhalt. Expo.02 et cohésion nationale. Lenzburg (Forum Helveticum) 2003. Adressa: Postfach, 5600 Lenzburg 1. Fax: 062 888 01 01. Posta electronica: info@forum-helveticum.ch